

Basın birliği kanunu lâiyhası ve Dahiliye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/811)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/1646

13 - V - 1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Dahiliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 11 - V - 1937 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Basın birliği kanunu lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekâlet V.

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

Basın ailesinin meslekî bir kurum halinde teşkilâtlandırılması birinci basın kongresinin başlıca dileğidir. Türk basın mensuplarının haklarını koruyacak, basınımızın kültür seviyesini inkişaf ettirecek ve Hükümetle basın arasındaki memleket çalışmalarını kolaylaştırıp genişletecek böyle bir teşkilâtın lüzumuna kani bulunarak «Türk basın birliği» kanunu Yüksek katırza sunulmuştur.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dahiliye encümeni

Esas No. 1/811

Karar No. 27

5 - VI - 1937

Yüksek Reisliğe

Dahiliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan basın birliği kanunu lâiyhasının esbabı mucibesile birlikte gönderildiğine dair Yüksek Başvekâletin 13 - V - 1937 tarihli ve 6/1646 numaralı tezkeresi encümenimize havale kıldımğmdan 4 - V - 1937 tarihli toplanmamızda Dahiliye vekâleti siyasî müsteşarı hazır olduğu halde okundu ve icabı müzakere edildi.

Lâyiha; Türk matbuatının haklarını ve matbuat hayatının inkişafını temin eden bir gaye ve Hükümetle matbuat arasında ahenkli bir rabıta tesis eden bir maksad ile hazırlanmış olduğu görüldü ve heyeti umumiyesi itibarile kabulüne karar verildi.

Şu kadar ki; lâiyhanın muhtevi olduğu esaslar arasında, kanun mevzuu olmaktan ziyade bir nizamname ile temin edilmesi daha muvafık olacak teferruata aid hükümler bulunduğu görüldü ve bu hükümleri ihtiva eden maddelerin ve metinlerin lâiyhadan çıkarılması tasvip edildi.

Lâiyhadan çıkarılan bu madde ve metinler; esas itibarile kabule şayan görülmedikleri için değil, münhasıran bir nizamname mevzuu teşkil edecekleri için lâiyhadan tayıyılmıştır. Binaenaleyh kanunun tatbik suretini gösteren nizamnameye bu madde ve metinlerin dercedilmesi hususunda, nizamnameyi tedvin edecek olan İcra Vekilleri Heyetinin haiz olduğu ihti-

yar ve takdir hakkını takyid edebilecek bir mü-lâhaza düşünülmedi.

Lâyiha üzerinde bundan başka yapılan de-ğişiklikler, şunlardan ibarettir.

1 — Teklif edilen lâyiha'nın 4 ncü maddesi, 2 nci madde olarak kabul edildi.

2 — Lâyiha'nın 3 ncü maddesi üzerinde ifade de-ğişiklikleri yapıldı ve yabancı basın müm-es-silleri hakkında bir hüküm eklendi.

Bu maddenin A fıkrasının son cümlesindeki sermayedarların, anonim şirketi halinde serma-yeye iştirâkleri halinde, mevzuatı kanuniyenin umumî hükümlerine tâbi tutulacakları tabii bu-lunduğundan ayrıca tavzih yapılmasına lüzum görülmedi.

3 — Lâyiha'nın 5 nci maddesi, vesika alma-ya mütevakıf işleri, bu vesikayı almadan ya-panlar hakkında tatbik edilecek mutlak mua-meleyi muhtevi olup bazan muayyen bir iş için muvakkat bir muhbir istihdam etmeleri gibi zaruret haline mahsus tedbirlerin, nizamname mevzuu olabileceği tabii bulunduğundan mad-deye bu yolda bir metin ilâvesi zaid görüldü.

4 — Lâyiha'nın 10 ncü maddesinden (Büyük Millet Meclisinden delege gönderilmesine) dair olan fıkra tayıyıldı.

5 — Haysiyet divanlarının teşekkülü hakkın-

daki hükümleri ihtiva eden maddeler, sıra ter-tibine konuldu ve divanların murafaa usulü bütün teferruatile nizamnameye mevzu olması mütaleasında bulunuldu.

6 — Birliğin varidatı hakkında, mucib sebe-be istinad ettirmekten müstağni tenziller ya-pıldı ve tahsil sureti bir metin ile teyid edildi.

Havalesi mucibince Adliye encümenine tev-di edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kr-ldı.

Dahiliye En. Reisi	R. Vekili	M. M.
Tekirdağ	Tekirdağ	Çanakkale
C. Uybadın		Ş. Yaşın
Kâtib		
Mardin	Afyon Karahisar	Burdur
Edib Ergin	İ. U. Aykurt	H. Onaran
Bursa	Çanakkale	Çorum
F. Güvendiren	H. E.	Kemal Alpars
Erzurum	Erzurum	Kütahya
Zeki Soydemir	N. Elgün	M. Somer
Malatya	Samsun	Sivas
Emrullah Barkan	M. Ali Yürüker	V. R. Seviğ
Sivas	Tokad	Tokad
S. Görkey	Galib Pekel	Hürrem Ergun
Urfa	Zonguldak	
M. Dinçsoy	Rifat Vardar	

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 1/811

Karar No. 55

22 - VI - 1938

Yüksek Reisliğe

Dahiliye vekâletince hazırlanıp Yüksek Mec-lise arzı kararlaştırılan basın birliği kanunu lâyi-hası, Dahiliye encümeninin mazbatası ile birlikte Encümenimize tevdi buyurulmakla, Dahiliye ve-kili Şükrü Kayanın huzuru ile müzakere edildi :

Matbuatın asrımızda ayrı ve yeni bir siyasi kuvvet olmak vaziyetine girdiği ve Devletlerin umumî hayatında mühim roller oynamakta bu-lunduğu malûm bir keyfiyettir.

Bu kadar kuvvetli bir inkişaf göstermiş olan bu müessesenin faaliyetinden, memleket menfa-atleri ve millî maksadlar uğrunda en verimli ve

en yüksek neticelerin alınması ve matbuatın yal-nız bu yüksek hedefler istikametinde çalışması-nın temini için, teşkilâtlı, disiplinli bir meslek haline getirilmesi ve mensublarının hak ve men-faatler ile birlikte vazife ve mükellefiyetlerinin ne Devlet elile nizam altına alınması lâzımge-leceği de bir hakikattir. Bilhassa, Devletin ya-ratıcı faaliyetlerinde ve mesaisinde, cemiyetteki bütün yardımcı kuvvetlerin mütesanid varlık-lar halinde kendisile teşriki mesai ederek el birliğiyle millî maksadların istihsaline gidilmesi bir şiar ittihaz edilmiş olan memleketimizde,

matbuatın bu gün olduğu gibi dağınık ve teşkilâtsiz, yahud noksan ve kifayetsiz bir teşkilâtla çalışan bir meslek halinde kalmama artık müsaade edilemezdi.

Bu fikirlerden mülhem olarak hazırlandığı anlaşılan lâyiha, tertib bakımından yeni bir şekle sokulmak, maddelere daha ziyade vuzuh vermek ve maksadın temini hususunda noksan görülen bazı hükümler ilâve edilmek suretile Encümenimizce de kabul ve tasvib olunmuştur.

Hükümetle de her noktada mutabık kalmak suretile lâyhada yapılan değişiklikler ana hatları itibarile şunlardır :

Maksad, kurulacak birliğe, ancak gazeteciliği meslek ittihaz etmiş olanların girmesi olduğuna göre, birinci madde bu kanunun istihdaf ettiği meslek gazetecisini tarif edecek surette yazılmıştır. Buna göre, birliğe yalnız gazete veya mecmuaların intişarında ehemmiyetli rolü olan meslek gazetecileri girecektir. Serbest muharrirlerle, amatör gazeteciler ve gazetelerin idare, muhasebe, abone gibi tâli işlerinde çalışanlar, esas itibarile, birlik haricinde bırakılmıştır.

Gazete ve mecmua sahibleriyle birinci maddede yazılı vasf ve şartları haiz bulunan meslek gazetecileri birliğe girmeğe mecburdurlar. Bu cihet . lâyihanın muhtelif maddelerinde ifade olunmuştur.

Birliğin idare ve murakabe uzuvları Hükümet lâyihasında ve Dahiliye encümeninin teklifinde kabul edilen esasa uygun olarak teşkil edilmiştir. Yapılan değişiklikler, bu fasıldaki maddelere daha ziyade vuzuh vermek, uzuvların teşkilâtına, vazife ve salâhiyetine, faaliyet tarzına ve karşılıklı münasebetlerine aid hükümleri mantıklı bir silsile halinde tertib ve tanzim etmek, ve noksan görülen bazı hükümler ilâve etmek şeklinde olmuştur.

Mıntaka haysiyet divanlarile yüksek haysiyet divanına aid maddelerde, bilhassa usule taallük eden bazı hükümler ilâve edilmek suretile bir takım değişiklikler yapılmıştır.

Gerek Hükümet lâyihasında, gerek Dahiliye encümeninin teklifinde, gazete ve mecmua sahibleriyle bunlarda çalışan gazeteciler arasında akidden doğan karşılıklı münasebetlerin tanzimine dair hiç bir hüküm mevcut değildir.

Halbuki, Balkan memleketleri de dahil olduğu halde hemen bütün dünyada bu mesele kanun vazırlarınca umumî hükümlerden ayrı ve gazete-

cilik meslekinin hususiyetlerine uygun bir şekilde teferruatile tanzim edilmiştir. Gazetecilik meslekinin tensik ve tanzim maksadını istihdaf eden bu lâyhada, gazetecilere aid haklarla, menfaatlere ve vecibelere dair hükümler bulunmaması esaslı bir noksandır. Bunu nazarı itibare alan encümenimiz, Dahiliye vekili ile de tamamen mutabık olarak lâyhaya bir (üçüncü fasıl) ilâve etmiş ve bu fasla, memleketimizdeki gazete ve mecmuaların hususî vaziyetini de göz önünde tutmak suretile, umumî hükümlerden farklı bazı hükümler koymuştur.

Bu hükümler, zarurî olanlardan ibarettir.

Gazete sahibi ile gazetede çalışanlar arasındaki münasebetlerin mazbut bir şekle girmesi için, üç aydan fazla devam eden işlerin yazılı mukaveleye bağlanması mecburî kılınmıştır. Üç aylık müddet, deneme müddeti olarak kabul edilmiştir. Deneme müddeti içinde akid hiç bir ihbara ve tazminat veya zarar ve ziyan vermiye hacet olmaksızın feshedilebilecektir. Mamafih, bu yolun sui istimal edilmemesi için bir şahsın bir gazetede deneme maksadile bir defadan fazla istihdam edilemeyeceği de bir fıkra ile gösterilmiştir. Muayyen müddetle yapılan mukavelelerde müddetin bitmesile her iki taraf taahhüdlerinden kurtulacakları cihetle, bu vaziyette ihbar müddetine, tazminata ve zarar ve ziyana aid hükümler derpiş etmeğe mahal yoktur. Fakat, müddeti muayyen olmayan mukavelelerin hukukan her gün zmnî surette yenilendikleri mefruz olduğundan, taraflara her an için fesh hakkı tanımak, istikrarsızlıklara ve daimî endişelere sebebiyet verir. Bu itibarla encümenimizce tertib edilen bir madde ile, hizmet müddetinin az veya çokluğuna göre bir ve iki aylık bir ihbar mecburiyeti konulmuştur. Buna riayetsizlik, karşı tarafa zarar ve ziyan istemek hakkını verir.

Bundan başka, mukaveleyi fesh eden taraf gazete sahibi olduğu takdirde, ihbar şartına riayet etmiş olsa bile, karşı tarafa hizmet müddetinin fazlalığı ile mütenansib ve azamî haddi bir senelik ücret tutarından ibaret bir tazminat vermiye mecbur olacaktır.

Burada umumî hükümlerden ayrılmış olması, gazetecilikde iş sahasının darlığından ileri gelir. Kendisine yol verilen bir gazeteci, zâten amatör yazarların, serbest muharrirlerin, parasız muhabirlerin yardımına mazhar olan diğer gaze-

teler de kolaylıkla iş bulamaz.

Bu itibarla konulan bu hüküm, adalete uygun ve meslek gazetecisine bahş edilen bir teminattır.

Ancak, akdin feshine gazetenin neşriyatına tatil etmesi, mücbir sebebler hudusu, yahud kendisine yol verilen gazetecinin kusuru sebeb olmuşsa ihbar, zarar ve ziyan ve tazminat hükümlerinin tatbik olunmayacağı da ayrı bir maddede gösterilmiştir.

Lâyihanın mütebaki hükümleri birliğin gelirlerine, birlik mensublarına gösterilecek kolaylıklara aid müteferrik hükümlerdir. Bunlar, esas itibarile Hükümet ve Dahiliye encümeni lâ-yihalarından alınmıştır.

Lâyihanın sonuna intikal devrine aid vaziyeti tanzim edecek muvakkat maddeler konulmuştur. Bunlardan ilk iki madde, Encümenimizce ilâve olunmuştur: ki birliğin faaliyete geçebilmesi için zarurî hükümleri ihtiva etmektedir.

Lâyihanın ehemmiyetine binaen, bu içtima senesi içinde kanuniyet kesbedebilmesi için müstaceliyetle müzakeresinin Umumî Heyetin tasvibine arz olunması ricasıle Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Adliye En. Rs.	Bu M. M.	Kâ.
Çorum	Konya	Erzurum
Münir Çağıl	R. Türel	F. Sirmen
Antalya	Denizli	Kocaeli
N. Aksoy	N. A. Küçüka	H. Tan
Kocaeli	Balıkesir	Kayseri
S. Yargı	O. N. Burcu	H. F. Perker
Antalya	Kayseri	Balıkesir
T. Arıcan	R. Özsoy	Ö. Evren
Bursa	Kocaeli	Ankara
S. F. Talay	R. Akca	M. Ökmen
İçel	Urfa	Kastamonu
H. Ongun	F. Gökbudak	Dr. Ş. Şenozan

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Basın birliği kanun lâyihası

MADDE 1 — Bütün yurda şamil ve merkezi Ankarada olmak ve hükmi şahsiyeti haiz bulunmak üzere Türk Basımbirliği kurulmuştur. Birlik Ankara; İstanbul, Ege, Karadeniz ve cenub mmtakaları olarak yurdu beş mmtakaya ayırır mmtakaların ihtiyacına göre arttırılması caizdir. Bu mmtakalarda basın odaları açılır.

MADDE 2 — Aşağıda yazılı işleri yapan Türk vatandaşları birliği terkiib ederler:

a) Matbuat kanununa göre beyanname imzalayarak veya sermayesinde ilişkili olarak matbua çıkaranlar.

b) «a» fıkrasındaki matbuaların yazı, haber, resim, fotoğraf ve tashih işlerinde çalışanlar.

c) İstihbarat ajansı kurumlarında «b» fıkrasındaki hükümlere girenler.

ç) Matbuaların idare evi içinde bunların

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Basın birliği kanunu lâyihası

Birliğin teşkili

MADDE 1 — Büyük yurda şamil ve merkezi Ankarada olmak ve hükmi şahsiyeti haiz bulunmak üzere Türk basın birliği kurulur.

Birlik teşkilâtı noktasından Ankara, İstanbul, Ege, Karadeniz ve cenup olmak üzere beş mmtaka tesis edilir. Mmtakaların ihtiyaca göre arttırılması caizdir.

Bu mmtakalarda basın odaları açılır.

Birliğin teşekkül maksadları

MADDE 2 — Türk basın mensuplarının müşterek hak ve faydalarını temin etmek; iş kanunu dışında kalan birlik mensuplarından basın sahasında çalışanlarla iş veren veya vekili arasında iş akdi esaslarını tanzim eylemek; bu münasebetlerden doğan ihtilâflarda taraflardan birinin müracaati halinde bu ihtilâfları gidermeğe çalışmak; gazetecilik mekteb veya meslek kursları açmak; Türk basını temsil etmek; beynelmilel meslek temasları

Hü.

idare, muhasebe ve dışında abone, ilân ve para toplama işleriyle uğraşanlar.

d) İstihbarat ajansı kurumlarında «ç» fıkrasındaki işlerle uğraşanlar.

e) Matbuat kanununa göre beyanname vererek tek başma veya ortak olarak basmevi açanlar ve bu basım evlerinde dizme, cild, baskı ve klişe işlerinde çalışanlar.

f) Tek başma veya ortak olarak matbualarda ilân neşrine delâlet edenler ve onların bürolarında çalışanlar.

g) Matbuat kanununda yazılı her türlü matbuaların büyük küçük ticaretinde bulunanlar.

H) Matbuat kanunu mucibince her türlü matbuanın tabiliğiyle uğraşanlar.

Bu işleri yapanlar birliğe girmeye mecburdurlar.

Yukarıdaki fıkraların hükümleri dışında kalan serbest muharrirlerle telif haklarından faydalananlar dilerlerse kuruma yazılabilirler.

MADDE 3 — Birliğin aşağıda yazıldığı veçhile altı teşekkülü vardır:

- 1 - Mıntaka kongreleri.
- 2 - Mıntaka oda idare heyetleri.
- 3 - Haysiyet divanları.
- 4 - Umumî kongre.
- 5 - Merkez heyeti.
- 6 - Yüksek haysiyet divanı.

Da. E.

yapmak; meslek haysiyet ve tesanüd duyularını kuvvetlendirmek; matbuatı millî maksadlar uğrunda uyanık ve toplu bir halde bulundurmaktır.

Birliğin azaları

MADDE 3 — Aşağıda yazılı işleri yapan vatandaşlar, birliği terkib ederler:

A - Matbuat kanununa göre beyanname imzalı olarak çıkarılan matbua sahipleri ile bu matbuaların ve istihbarat ve neşriyat ajansı müesseselerinin yazı, haber, resim, fotoğraf, tashih, idare, muhasebe, abone, yazma ve ilân alma işlerinde çalışanlar ve gazeteler için tahsilâtta bulunanlar ve bunların sermayelerinde alâkası olanlar.

B - Matbuat kanununa göre beyanname vererek tek başma veya ortaklıkla matbaa açanlar ve matbaalarda dizme, klişe, baskı ve cild işlerinde çalışanlar,

C - Tek başma veya ortaklıkla matbaalarda ilân neşrine delâlet edenler,

D - Matbuat kanununda yazılı her türlü matbuaların tabiliğini ve büyük küçük ticaretini yapanlar, birliğe girmeye mecburdurlar.

Yukarıdaki fıkraların hükümleri dışında kalan serbest muharrirlerle telif haklarından faydalananlar, dilerlerse birliğe yazılabilirler.

Türkiyede çalışan yabancı basım mümessil ve mensubları, merkez heyeti kararile birliğe misafir aza yazılabilirler.

Hü.

Da. E.

Birliğin teşekkülleri

MADDE 4 — Birliğin teşkil maksadı şunlardır:

Türk basın mensuplarının müşterek hak ve faydalarını temin ve iş kanunu dışında kalan mensuplarından basın sahasında çalışanlarla iş veren veya vekili arasında iş akdi esaslarını tanzime ve bu münasebetlerden doğan ihtilâflarda taraflardan birinin müracaati ile bu ihtilâfları gidermeğe çalışmak, gazetecilik mekteb veya kursları açmak, Türk basını temsil etmek ve beynelmilel meslek temasları yapmak, meslek haysiyet ve tesanüd duygularını kuvvetlendirmek, matbuatı millî maksadlar uğrunda uyanık ve toplu bir halde bulundurmak için tenvir etmek.

MADDE 5 — İkinci maddede sayılan ve birliğe girmeleri mecburî olan kimseler buldukları mmtakaların basmbirliği odalarına yazılarak vesika almaksızın bu meslek ve sanatlarını yaparlarsa o yerin en büyük mülkiye memurunun yazılı emrile zabıtaca işten men edebilir. Bu halin tekerrüründe mahallî idare heyetlerince haklarında 25 liraya kadar temyizi kabil olmamak üzere hafif para cezası hükmolunur. Hükmolunan para cezasını vermekten imtina edenler hakkında Cümhuriyet müddeiumumiliğince hapse tahvil suretile ceza infaz olunur.

MADDE 6 — Birliğin azaları ihtisaslarına göre: gazeteci, idareci, işçi, ilâncı matbaacı, tâbi ve satıcı (Müvezziler hariçtir) adlı yedi iş koluna ayrılırlar. Bir aza iki kola giremez.

MADDE 7 — Siyasal gazete ve mecmuaların yazı, haber, fotoğraf ve resim işlerinde ve matbuat umum müdürlüğünün teknik işlerinde üç yıl çalışmış olan gazeteciler birlik merkez heyeti kararile 22 nci maddede gösterildiği cihetle kart taşımaya salâhiyet kazanırlar.

Bu kanunun neşrinden önce on beş yıl ga-

MADDE 4 — Birliğin aşağıda yazıldığı veçhile altı teşekkülü vardır.

- 1 - Umumî kongre,
- 2 - Mmtaka kongreleri,
- 3 - Merkez heyeti,
- 4 - Oda idare heyetleri,
- 5 - Yüksek haysiyet divanı,
- 6 - Haysiyet divanları.

Birliğe girmeyenler

MADDE 5 — İkinci maddede sayılan kimseler, buldukları mmtakaların basın birliği odalarına yazılarak vesika almaksızın bu işleri yaparlarsa, o yerin en büyük mülkiye âmirinin yazılı emrile zabıtaca işden men edilir.

Bu halin tekerrüründe vilâyet idare heyetlerince haklarında 25 liraya kadar temyizi kabil olmamak üzere hafif para cezası hükmolunur.

İş kolları

MADDE 6 — Birliğin azaları ihtisaslarına göre: gazeteci, idareci, işçi, ilâncı, tabi ve satıcı (müvezziler hariç) olmak üzere yedi iş koluna ayrılır.

Bir aza iki kola giremez.

Türk basın kartı

MADDE 7 — Siyasî gazete ve mecmuaların yazı, haber, fotoğraf ve resim işlerinde ve matbuat umum müdürlüğünün teknik işlerinde üç yıl çalışmış olan gazeteciler, birlik merkez heyeti kararile (Türk basın kartı) verilir.

Devlet memurları ve zabıta, bu kartı taşıyanlara vazifelerini yaparken yardım ederler.

Hü.

ztecilik ettikten sonra Siyasal gazete ve mecmualarda daimî surette çalışmayıp yazı yazmak suretile mesleğe bağlarını kesmedikleri hakkmda birlik merkez heyetince karar verilenler ve seçimli vazife alanlar kart taşımak salâhiyetini muhafaza ederler. Birlik tarafından gazetecilik mekteb veya kursu açıldıktan sonra bu mekteb veya kursu muvaffakiyetle bitirenler bir yıl azalık ettikten sonra kart taşımak salâhiyetini kazanırlar.

MADDE 8 — Mmtaka kongreleri o mmtakadaki bütün birlik azalarının iştirakile ve senede bir defa kurulur. İlk içtimada ekseriyet hasıl olmazsa bir hafta sonra tayin olunan bir günde vaki olan davet üzerine her kaç kişi bulunursa kongre açılır.

MADDE 9 — Mmtaka oda idare heyetleri mmtaka basım kongrelerince seçilir.

Oda idare heyetleri kart taşıyan bir gazeteci azanın başkanlığında olmak üzere sekiz kart taşıyan gazeteci, bir idareci, bir işçi ve mmtakada varsa bir ilâncı, bir tabı matbaacı ve bir satıcı azadan kurulur.

Kongre önce mevcut azanın üçde ikisinin rey ile idare heyeti için bir başkan seçer. Başkan seçiminde üçde iki ekseriyet olmazsa ikinci bir seçim yapılır ve bu defa nisbî ekseriyetle seçim caizdir. Başkan lüzum görürse toplantının aynı günde başka bir zamana bırakılmasını kongreden ister. Kongre bu dileği kabul ile mükelleftir. Kongrenin toplantısı tekrar açılınca başkan idare heyeti için müretteb adedin üç misli nisbetinde namzed gösterir. Namzed listesinde idare heyetinin iş bölümü yapılabilecek surette kâtib, muhasebeci, veznedarlık vazifelerini ifa edecek üçer zatın isimleri gösterilir. Kongre bu listede yazılı zatlerden idare heyetinin aslı ve yedek azalarını seçer.

Da. E.

Bu kanunun neşrinden önce 15 yıl gazetecilik ettikten sonra siyasi gazete ve mecmualarda daimî surette çalışmayıp yazı yazmak suretile mesleğe bağlılıklarını hakikaten veya hükmen kesmedikleri hakkmda birlik merkez heyetince karar verilenler, kart taşımak salâhiyetini haiz olurlar.

Birlik tarafından gazetecilik mekteb veya meslek kursu açıldıktan sonra bu mekteb veya meslek kursunu muvaffakiyetle bitirenler, bir yıl azalık ettikten sonra kart taşımak salâhiyetini merkez heyetinden talep edebilirler.

Mmtaka kongreleri

MADDE 8 — Mmtaka kongreleri o mmtakadaki birlik azalarının iştirakile senede bir defa toplanır.

Oda idare heyetleri

MADDE 9 — O da idare heyetleri, mmtaka basım kongrelerince seçilir.

Oda idare heyetleri; kart taşıyan bir gazeteci azanın başkanlığında olmak üzere kart taşıyan en az dört ve en çok sekiz gazeteci ile diğer kollardan bu nisbetle mütenasib olarak en az iki ve en çok altı azadan teşekkül eder.

Hâ.

MADDE 10 — Basın birliğinin umumî kongresi mmtaka oda başkanları ve her mmtaka odasında kayıtlı her elli aza için bir delege olmak üzere mmtaka kongrelerince seçilecek oda delegeleri, her siyasal gazete adına imtiyaz sahibi veya baş muharrir veya umum neşriyat müdürü, merkez heyeti azaları ile kurulur.

Büyük Millet Meclisi Başkanlık divanından Bakanlıklardan gönderilecek birer delege kongre müzakeratına iştirâk ederlerse de rey ve intihaba iştirâk etmezler. Matbuat umum müdürü kongrenin tabii azasıdır.

Ekseriyet olmazsa o hafta içinde tayin olunacak günde toplantı yapılır.

MADDE 11 — Birlik merkez heyeti kart taşıyan bir gazeteci azanın başkanlığında olmak üzere 8 kart taşıyan gazeteci aza ve bir ilâncı, bir tabı, bir bayi, bir matbaacı, bir işçi ve bir idareciden kurulur. Umumî kongre dağılmadan evvel mevcut azanın üçde ikisinin reyi ile merkez heyeti için bir başkan seçer. Başkan baş muharrirlik sıfat ve salâhiyetini alan ve en az on yıl siyasal gazete muharrirliği etmiş olanlar arasından seçilir. Başkan lüzum görürse toplantının aynı gün bir başka zamana bırakılmasını kongreden isteyebilir. Kongre bu dileği kabul ile mükelleftir. Kongrenin toplantısı tekrar açılınca başkan merkez heyeti için müretteb adedin üç misli nisbetinde namzed gösterir. namzed listesinde merkez heyetinde iş bölümü yapılabilecek surette umumî kâtib, muhasebeci, veznedarlık vazifelerini ifa edecek üçer zatin isimleri gösterilir kongre bu listede yazılı zatlerden merkez heyetinin aslı ve yedek azalarını seçer.

Seçimde üçte iki ekseriyet olmazsa ikinci bir seçim yapılır ve bu defa nisbî ekseriyetle seçim caizdir.

MADDE 12 — Birliğin bütün seçimleri gizli rey ile yapılır. İttifak halinde seçim açık rey ile yapılabilir. Birliğin idare heyetleri müretteb azanın yarısından bir fazlasile açılır ve hazır bu-

Da. E.

Umumî kongre

MADDE 10 — Basın birliğinin umumî kongresi; oda başkanlığından ve odada kayıtlı her elli aza için bir delege olmak üzere mmtaka kongrelerince seçilecek delegelerinden ve her siyasî gazete adına imtiyaz sahibi veya baş muharrir veya umum müdür veya yazı işleri müdüründen ve merkez heyeti azalarından teşekkül eder.

Bakanlıklardan gönderilecek birer delege, kongre müzakeratına iştirâk ederler.

Matbuat umum müdürü kongrenin tabii azasıdır.

Merkez heyeti

MADDE 11 — Birlik merkez heyeti; kart taşıyan bir gazeteci azanın başkanlığında olmak üzere kart taşıyan sekiz gazeteci aza ve bir ilâncı bir tabı, bir bayi, bir matbaacı, bir işçi ve bir idareciden teşekkül eder.

Merkez heyetinin vazifeleri

MADDE 12 — Birlik merkez heyeti, birliğinin bütün işleri için en salâhiyetli mercidir ve başlıca vazifeleri şunlardır:

A - Mmtaka adetlerini tesbit eder..

Hfi.

lunan azasının çokluğu ile kararlarını verir. Reyler çeşid olursa başkanın bulunduğu taraf çokluk sayılır. Toplantıda ekseriyet olmazsa o hafta içinde tayin olunacak günde toplantı yapılır.

MADDE 13 — Birlik merkez heyeti birliğin bütün işleri için en salâhiyetli mercidir. Teşkilâtın iyi işlemesi ve meslekin ilerletilmesi ve haklarının tanıtılması için çalışır.

A - Lüzum ve ihtiyaca göre mmtakaları tesbit eder.

B - Kart taşıyan gazeteciliğe teklif edilenler hakkında karar verir.

C - Hükümetle siyasal alanda iş birliğini düzer ve bu yolda birliğin azalarına direktif verir.

Ç - Yardım ve emekli sandıkları kurar ve işletir.

D - Mmtakaları teftiş, idare ve hesap bakımlarından tetkik eder ve onların çalışma programlarını tasdik eder.

E - Gazetecilik mektebi veya kursları açar.

F - Odaların adı ve fevkalâde bütçelerini tasdik eder ücret adı ile yapacakları sarfiyatı gelirlerinin yarısı derecesile tahdid eder.

G - Azaları arasında samimiyet ve kardeşlik duygularının devama ve artmasına çalışır. Aralarında özel anlaşmazlıkları hal için tavassutlar yapar veya bu maksadla haysiyet divanlarını harekete getirir ve lüzum gördüğü meseleleri haysiyet divanlarına verir.

H - 4 - Bu kanunun tatbikine aid nizamnamenin tanzim ve tadilinde Hükümete beyanı mütealea eder.

Da. E.

B - Hükümetle matbuat arasında işbirliğini tanzim eder ve bu maksadla birliğin azalarına direktif verir.

C - Yardım ve tekaüd sandıkları kurar ve işletir.

D - Mmtakaların, idare ve hesap işlerini tetkik ve teftiş ve onların çalışma programlarını tasdik eder.

E - Gazetecilik mektebi ve meslek kursları açar.

F - Odaların bütçelerini tetkik ve tasdik eder.

G - Aza arasındaki anlaşmazlıkları hal için tavassutlar yapar veya bu maksadla haysiyet divanlarını harekete getirir.

Haysiyet divanları

MADDE 13 — Birlik azası arasında çıkacak şahsî anlaşmazlıklarla bu kanun ve nizamnameye uygun olmayan halleri iddia edilen azaya aid işlere bakmak üzere mmtakalarda haysiyet divanları ve Ankarada yüksek haysiyet divanı kurulur.

Haysiyet divanları, meslekde en aşağı beş sene çalışmış olan ikisi Türk basım kartını haiz gazeteci ve biri diğer kol mensublarından olmak üzere mmtaka kongrelerince seçilen beş asli ve beş yedek aza ile vilâyet Cümhuriyet müddei-umumisi ve (Mevcud ise) hukuk işleri müdüründen teşekkül eder.

Yüksek haysiyet divanı, umumî kongrece seçilen Türk basım kartını haiz altı gazeteci aza ve altı yedek aza ile Temyiz mahkemesi ve Devlet şurası başkanları tarafından memur edilecek birer daire reisinden ve Matbuat umum müdüründen teşekkül eder.

Yüksek haysiyet divanı en az yedi azasının huzuru ile toplanır.

Yüksek haysiyet divanı başkanının bir yıl için kendi arasından seçer ve bu seçimi ilân eder.

Hü.

Da. E.

Haysiyet divanlarının kararları

MADDE 14 — Kongreler hesap işleriyle uğraşmak üzere lüzumu kadar murakıb seçerler.

Odalarm ve merkezin murakıbleri her üç ayda bir veya lüzum gördüklerinde odalarm veya birliğin hesablarını kontrol etmeğe salâhiyetlidirler. Murakıbler buldukları yanlışlıklarm düzeltilmesini oda ve merkez heyetinden isteyebilirler. Murakıblerin raporları oda ve birlik kongresine verilir.

MADDE 15 — Birlik azası arasından çıkacak şahsî anlaşmazlıklarla kanun ve nizamnameye uygun olmayan halleri iddia edilen aza ya aid işlere bakmak üzere mmtakalarda haysiyet divanları ve Ankarada yüksek haysiyet divanı kurulur mmtakalarda kongreler mevcudun yarısından bir fazla reyile mesleke en aşağı beş yıl çalışmış olanlar arasında biri behemehal gazeteci olmak üzere üç aza ve yedeklerinden mürekkeb bir haysiyet divanı seçer. Mmtaka merkezinin bulunduğu vilâyetin Cümhuriyet müddeiumumisi, varsa o vilâyetin hukuk işleri müdürü tabii aza olarak divana iştirâk eder. Başkanlığa kart taşıyan bir gazeteci intihab olunur. Yüksek haysiyet divanı kongrece seçilen altı gazeteci aza ve altı yedeğile temyiz mahkemesi ve Devlet şûrası başkanları tarafından memur edilecek birer daire reisi ve Matbuat umum müdüründen kurulur. Yüksek haysiyet divanı en az yedi azasının huzuru ile toplanır. Gazeteci azadan her hangi birinin maazeretle bulunmaması takdirinde sırf o toplantılar için yedekteki azalardan birisi çağırılır. Yüksek haysiyet divanı başkanını bir yıl için kendi arasından seçer ve bu seçimi ilân eder.

Oda başkanları, birlik merkez heyeti başkanı bir işi oda ve merkez heyetleri kararla haysiyet divanlarına verebilirler. Birlik azaları uğradıkları her hangi bir muameleden haysiyet divanlarına başvurabilirler. Haysiyet divanı ilgililere haklarında isnad olunan işi yazı ile bildirir ve cevab için üç gün mühlet verirler. İlgililer müddet içinde yazılı müdafaalarını divan başkanlarına verirler ve ayrıca da divanda ağızdan da kendilerini müdafaa edebilirler. Bir

MADDE 14 — Haysiyet divanları ihtar, tevbih ve bir aya kadar işden men cezası verir.

Ihtar ve tevbih cezaları katidir. İşden men kararlarına bir hafta içinde yüksek haysiyet divanı nezdinde itiraz olunabilir.

Yüksek haysiyet divanı kararları

MADDE 15 — Yüksek haysiyet divanı, ihtar ve tevbih cezalarından başka üç aya kadar işden men ve birlikten çıkarma kararlarını verir. Yüksek haysiyet divanı kararları nihâidir, yalnız meslekten çıkarma kararma karşı Şûrayı devlete müracaat edilebilir. Bu müracaat, kararın infazını tehir etmez.

iş divana intikal ettikten sonra o iş hakkında matbuaların sayfalarında neşriyat yapılmaz.

Divanlar ilgilileri dinledikten ve işi inceledikten sonra iki gün içinde kararlarını tebliğ ederler. Bu kararların neşri yine haysiyet divanlarının kararlarına bağlıdır. Haysiyet divanlarının ihtar ve açık azarlama kararları kesindir. Bunlardan başka kararlar için ilgililer kararların tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde yüksek haysiyet divanı nezdinde itiraz edebilir. Yüksek haysiyet divanı ilgilileri yazı ile dinler. Ağızdan da müdafaaları dinlenebilir. Bu divanın kararı kesindir. Haysiyet divanın müzakereleri ve zabıtları gizli tutulur. Onları bilerek veya bilmeyerek açığa vuranlar yüksek haysiyet divanına verilirler. Bu hareket yüksek haysiyet divanı azalarından biri tarafından yapılırsa, bu aza hakkında da yüksek haysiyet divanı başkanlığına şikâyet olunur yüksek haysiyet divanı bu azası hakkında tahkikat açar ve o meselenin müzakeresine yedekteki azanın huzuru ile devam eder. Divanın kâğıdları ve defterleri bölgelerde sekreterin bürosunda ve merkezde umumî kâtibin bürosunda kilid altında bulundurulur. Haysiyet divanının kararları ilgililere, oda heyetlerine ve birlik merkez heyetlerine bildirilir. Neşrine karar verilmeyenlerin neşri yasaktır.

MADDE 16 — Haysiyet divanı aşağıdaki meslekî suçları yapanları cezalandırır.

A) Basın mesleğinin şerefini kırarlar ve ona zarar vereler.

B) Meslekdaşlarının aleyhinde, onların şereflerini kırabilecek yazı yazan ve söz söyleyenler,

C) Birlik nizamnamesine uygun olarak hareket etmeyenler, birlik merkez heyetinin bu nizamnameye uygun olarak yaptığı talimatnameleri, verdiği kararları ve haysiyet divanlarının kararlarını dinlemeyenler veya bu kararları hükümsüz bırakacak surette suçluya yardım edenler,

Ç) Bir haber veya mütaleayı neşir veya gizlemek için para almak veya hususî bir fayda temin etmek maksadile tehdid veya teşebbüsünde bulunanlar,

D) Gayri kanunî rekabet yapanlar,

MADDE 16 — İhtar cezası yazı ile ilgiliye bildirilir ve odanın salonunda bir hafta durmak üzere asılır.

Tevbih cezası oda salonunda bir ay asılır ve oda kongresinde okunur. Divan kararında sarahat bulunduğu takdirde tevbih cezası, matbuatla ilân edilir.

İşden men kararları kesinleştikten sonra bu karar suçlunun çalıştıkları müessese sahibine ve o müessesenin neşriyat müdürüne ve o yerin en büyük mülkiye âmirine bildirilir. Gerek suçlunun çalıştığı müessese sahibi ve gerekse ilgili Devlet memuru, divan hükümlerini yerine getirmekle mükelleftir. Bu kararlar matbuatla da ilân olunur.

Aleyhde olan kararları, kendilerine ilân için tevdi edilen gazete ve mecmualar ilk çıkarılacak nüshada neşre mecburdur.

E) İlân veya abone paralarını alıb da bunların karşılığını ödemeyenler veya neşri tarifesiinden yüksek nisbetlerde ilân veya abone bedeli alanlar.

MADDE 17 — Haysiyet divanları yukarıki maddenin (D) fıkrasına giren hallerde kararını vermeden önce iki tarafı barıştırmak veya haksız olarak işinden edilenin hakkını temin teşebbüsü yapabilir. Mmtaka divanları suçun derece veya önemine göre ihtar, tevbih ve bir aya kadar işten men cezası verir. İhtar veya tevbih cezasını kesin olarak verebilen mmtaka divanlarının yalnız işden men kararlarna bir hafta içinde yüksek haysiyet divanı nezdinde itiraz olunabilir. İhtar cezası yazı ile ilgiliye bildirilir ve odanın salonunda bir hafta durmak üzere asılır. Tevbih cezası da oda salonunda bir ay asılır ve oda kongresinde okunur. İlânı için divan kararında sarahat olmak şarttır. İşden men kararları yüksek haysiyet divanlarınca kesinleştikten sonra bu karar çalıştıkları müessesese sahibine ve o müessesenin neşriyat müdürüne ve o yerin en büyük mülkiye memuruna tebliğ edilir. Gerek suçlunun çalıştığı müessesese sahibi ve gerekse ilgili Devlet memuru divan hükümlerine yerine getirmekle mükelleftir. Bu kararlar matbuatta da ilân olunur.

Mmtaka haysiyet divanları suçun derecesine göre bir aydan fazla işten men cezası vermediği mülahaza ettiği meseleleri doğrudan doğruya yüksek haysiyet divanına tevdi ederler.

İşden men edilenler muharrir ise, gerek imzalı ve gerek imzasız ve gerek müstear adla yazdıkları yazılar matbualara konamaz. Gazeteci iseler, o müddet zarfında gazetecilikle, diğer basın işlerinde iseler, bu işlerle uğraşamazlar. İşten men edilenlerin yazılarını koyan ve onları çalıştıran neşriyat müdürleri ve müessesese sahib ve müdürleri haysiyet divanına verilirler. Gazete ve müessesese sahibleri hakkındaki işten men kararları gazetenin neşriyata devamında ahlaki mahzur yoksa para cezasına çevrilebilir.

MADDE 18 — Yüksek haysiyet divanı yukarıki cezalardan başka 3 ay kadar men ve birlikten kesin olarak çıkarma kararlarını verir. Bu kararların suçlunun çalıştığı müessesese ve o yerin en yüksek mülkiye memuruna bildirir

MADDE 17 — İşden men edilenler muharrir ise, gerek imzalı ve gerek imzasız ve müstear adla yazdıkları yazılar matbualara konamaz. Gazeteci iseler, o müddet zarfında gazetecilikle; diğer basın işlerinde iseler, bu işlerle uğraşamazlar.

İşden men edilenlerin yazılarını koyan ve ve onları çalıştıran neşriyat müdürleri ve müessesese sahib ve müdürleri haysiyet divanına verilirler.

Gazete ve müessesese sahibleri hakkındaki işten men kararları, gazetenin neşriyata devamında ahlâkî mahzur yoksa, para cezasına çevrilebilir.

MADDE 18 — Basın birliğinden çıkarılanlar; haklarındaki kararın meriyete girdiği tarihten bir yıl sonra, evvelce verilmiş cezanın kaldırılması için Yüksek haysiyet divanına müracaat edebilirler.

Hâ.

Da. E.

ve o mmtakalarda bir gazete ile ilân eder. İşden men cezası alanlar o seçim yılı içinde birlik teşkilâtında her hangi bir seçimli işe geçmez ve üzerindeki seçimli işleri kaybeder. İşden men cezası yiyen kimse gazeteci aza ise azalıktan doğan haklarını içinde bulunduğu seçim yılı sonuna kadar kaybeder. Yüksek haysiyet divanı kararları nihaidir. Yalnız meslekten çıkarma kararına karşı Şûrayı devlete itiraz edilebilir.

MADDE 19 — Basın birliğinden çıkarılanlar hakkındaki kararın meriyete girdiği tarihten bir yıl sonra, evvelce verilmiş cezanın kaldırılması için yüksek haysiyet divanına müracaat edebilirler. Divan, başvuranın umumî ahvalini gözönüne alarak o kimse hakkında yeniden birliğe girme kararı verebilir.

MADDE 20 — Birliğin gelirleri şunlardır:

A) Azanın aylık taahhüdüleri;

Maaşlı, ücretli, haftalık, gündelikli veya yıllık olanların aldıkları paraların aylığa irca ile bunun yüzde biri müessese sahipleri hakkında yılda 24 liradan az olmamak üzere kazançlarına nazaran yüzde bir,

B) Azasının verecekleri dühüliye bir liradır.

C) Birliğin mülklerinin gelirleri,

Ç) Müsamere ve gezi gelirleri,

D) Birliğin neşriyatının gelirleri,

Divan, müracaat edenin umumî ahvalini göz önüne alarak o kimse hakkında yeniden birliğe girme kararı verebilir.

Birliğin gelirleri:

MADDE 19 — Birliğin gelirleri şunlardır.

A - Azanın iştirak hisseleri

Maaşlı, ücretli, haftalık, gündelikli veya aylıklı olanların safi olarak aldıkları paraların yüzde biri ve müessese sahiplerinin yılda 24 liradan az olmamak ve gazete sahiplerinin gazetecilikten olan gelirlerini yine 24 liradan az olmamak üzere kazançlarının yüzde biri bu iştirak hisseleri her ay başında müessese sahipleri veya muhasibleri tarafından, alâkalıdan kesilir. Oda kasalarına makbuz mukabilinde muntazaman tediye edilir. En geç bir hafta zarfında bu tediye yapılmadığı takdirde geçmiş günler için yüzde 9 faiz hesabile muhasip ve müdürler şahsen öderler.

B - Azanın verecekleri dühüliye, 50 kuruştan eksik ve 500 kuruştan çok olmamak üzere idare heyetlerince takdir edilir.

C - Birlik mallarının gelirleri,

Ç - Müsamere ve emsali gelirler,

D - Birlik neşriyatının gelirleri,

E - Birlik namına yapılacak teberruler.

MADDE 20 — Vazife dolayısıyla yabancı memleketlere gidecek gazetecilere, Dahiliye ve kiliğinin tasvibile parasız pasaport verilir.

Hâ.

MADDE 21 — Birliğin gazeteci azasına birlik merkez heyeti tarafından «Türk basım kartı» verilir. Bu kartı taşıyanlara vazifelerini yaparken Devlet memurları ve zabıta yardım eder.

MADDE 22 — Vazife dolayısıyla yabancı memleketlere gidecek gazetecilere Dahiliye ve killiğinin tasvibi ile parasız pasaport verilir.

MADDE 23 — Kanunun tatbik suretlerini göstermek üzere bir nizamname yapılacaktır.

Basım mensublarının tesbitile kongrelerin ne suretle içtimaa davet edileceği bu nizamnamede tayin olunur.

MADDE 24 — Kanun hükümleri Resmî Gazetede basıldığı günün ertesinden itibaren yürümeğe başlar.

MUVAKKAT MADDE — İstanbul matbuat cemiyetinin bütün hakları ve vecibeleri birliğe devrolunur. Emlâkinin intikali her türlü resim ve vergiden muaftır.

MADDE 25 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

11 - V - 1937

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya		F. Ağralı
Maf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Ranâ Tarhan	Muklis Erkmen

Da. E.

MADDE 21 — Bu kanunun tatbik suretlerini gösteren ve birliğin dahili işlerini tesbit eden bir nizamname tanzim edilir.

MUVAKKAT MADDE — İstanbul Matbuat cemiyetinin bütün hakları ve vecibeleri birliğe devrolunur. Emlâkinin intikali her türlü resim ve vergilerden muaftır.

MADDE 22 — Bu kanunun hükümlerini icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Basın birliği kanunu lâyhası

Birinci fasıl

Birliğin kuruluşu ve kuruluş maksadları

MADDE 1 — Türkiyede çıkan gazete ve mecmuaların sahibleriyle bunların yazı, haber, resim, fotoğraf ve tashih işlerinde ücretle, devamlı ve muntazam surette çalışarak bu işi kendine meslek edinen kimselerden mürekkeb olmak ve hükmi şahsiyeti haiz bulunmak üzere (Türk basm birliği) adı ile bir birlik teşkil olunmuştur. Birliğin merkezi Ankaradadır.

MADDE 2 — Yukarıki maddede sayılan ve birliğin kanunî azasını teşkil eden kimseler, birlik dışında gazetecilik mesleğini icra edemezler.

Bir gazete veya mecmuanın intişara başlamasından itibaren en çok bir ay içinde bu gazete veya mecmuanın sahibleriyle burada çalışan ve birinci maddede yazılı vasıf ve şartları haiz bulunan diğer gazeteciler birliğe yazılmak için müraعات etmeğe mecburdurlar. Bu mecburiyete riayet etmeyenler, birliğe kaydoluncaya kadar o yerin en büyük mülkiye âmirinin emri ile mesleklerini icradan menedilirler. Memnuiyet hilâfına hareket edenler ve bunları çalıştıranlar hakkında beş liradan yirmi beş liraya kadar hafif para cezası hükmolunur. Tekerrüründe bu ceza iki kat olarak verilir.

Birliğe yazılmak için vaki müraعاتların red-dine dair mmtaka idare heyetlerince verilecek kararlara karşı alâkadarlar Dahiliye vekâletine itiraz edebilirler. Dahiliye vekâletince itiraz üzerine verilecek kararlar katğidir.

MADDE 3 — Meslekten çekilmiş eski gazetecilerle yukarıki madde dışında kalan serbest muharrirler ve yabancı gazete ve mecmuaların Türkiyede çalışan Türk veya ecebi muhabirleri merkez idare heyetinin kararı ile birliğin müsafir azalığına kabul olunabilirler. Bunlar birlik içinde intihab etmek ve edilmek hakkını haiz değildirlir. Kongre müzakerelerinde bulunabilirler, fakat reye iştirak edemezler.

MADDE 4 — Birlik, merkezleri Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Trabzonda olmak üzere beş mmtakaya ayrılır. Mmtakaların ihtiyaca göre artırılması caizdir.

Birinci madde mucibince Birliği teşkil eden basm mensubları buldukları mmtaka odalarına kaydolunurlar.

MADDE 5 — Birliğin teşkilinden maksad, Birliğe dahil Türk basm mensublarının maddî manevî, ferdi ve müşterek menfaatlarını müdafaa ve temin etmek, meslekin şeref ve vekarını korumak, meslekte inzibat ve intizamı idame etmek, tesanüd duygularını kuvvetlendirmek, gazetecilik mektepleri veya meslek kursları açmak, beynelmilel meslek temasları yapmak, Türk basmını temsil etmek, matbuatı millî maksadlar uğrunda uyanık ve toplu bir halde bulundurmak, Cümhuriyetin menfaatlerine hâdim kılmaktır.

İkinci fasıl

Birliğin uzuvları

MADDE 6 — Birliğin uzuvları şunlardır:

- 1) Umumî kongre;
- 2) Mmtaka kongerleri;
- 3) Merkez idare heyeti;
- 4) Mmtaka idare heyetleri;
- 5) Yüksek haysiyet divanı ve mmtaka haysiyet divanları.

1 - Umumî kongre :

MADDE 7 — Umumî kongre, her mmtakadaki idare heyetleri reislerinden ve odada kayıtlı beher elli aza için bir delege olmak üzere mmtaka kongrelerince seçilecek delegelerden ve her siyasî gazete adına gönderilecek imtiyaz sahibi veya başmuharrir veya umumî neşriyat müdürü veya yazı işleri müdüründen ve Merkez idare heyeti reis ve azalarından tereküb eder.

Matbuat umum müdürü kongrenin tabii azasıdır. Müzakere ve kararlara iştirâk eder.

MADDE 8 — Kongrenin salâhiyetleri, birliğin vaziyeti ve umumî faaliyeti ve bu faaliyetin esaslı neticeleri hakkında Merkez idare heyeti tarafından hazırlanacak raporu müzakere ve münakaşa, birliğin hesaplarını ve senelik bilançosunu tedkik, Merkez idare heyeti azasını

intihab etmek, mevzuat hükümleri dairesinde birliğin nizamnamesini vücuda getirmek ve icabında bu nizamnamede tadiller yapmak, birlik mmtakalarının hududlarını tesbit etmek ve ihtiyaç halinde bu mmtakaların arttırılmasına karar vermek ve umumiyetle birliğin menfaatlerine taallük eden her türlü işler hakkında kararlar ittihaz eylemektir.

Umumî kongre, iki senede bir defa, içtima için tayin edilen günden en aşağı 15 gün evvel merkez idare heyeti reisinin vaki daveti üzerine Ankarada veya Dahiliye vekletinin tensib edeceği diğer bir şehirde toplanır.

Dahiliye vekâletince, veya merkez idare heyetince görülecek lüzum üzerine umumî kongrenin fevkalâde içtimaa daveti caizdir.

Umumî kongrenin ruznamesi merkez idare heyeti tarafından tanzim olunarak davetle birlikte azaya bildirilir. Bir meselenin ruznameye alınması için aza tarafından vaki olacak taleplerin, içtimadan en az beş gün evvel merkez idare heyetine bildirilmesi lâzımdır. Merkez idare heyetince talep kabul olunmadığı takdirde talebin mevzuu olan işin umumî kongre tarafından ruznameye alınarak müzakere edilmesi ne karar verilebilir.

Hükûmet tarafından istenilecek her hangi bir mevzuun ruznameye alınması ve umumî kongrede görüşülmesi veya ruznameden çıkarılması mecburidir.

Rapor ve bilânçoların umumî kongrede tasvibi merkez idare heyetinin ibrasını tazammun eder.

Merkez idare heyetinin muamele ve hesaplarının murakabesi tarzına umumî kongrenin içtima ve karar nisabına ve müzakere usullerine ve saireye aid hususlar, umumî hükümler dairesinde birlik nizamnamesile tesbit olunur.

II. Mmtaka kongreleri :

MADDE 9 — Mmtaka kongreleri mmtaka idare heyetinin daveti üzerine her mmtakadaki birlik azalarının iştirak ile iki senede bir defa toplanır ve mmtakaların mesleki alâkadar eden işleri hakkında müzakerelerde bulunur ve icab eden kararları verir.

Mmtaka idare heyetlerini ve umumî kongreye gönderilecek murahhasları intihab etmek mmtaka kongrelerine aiddir. Bu kongrelerin salâ-

hiyetine giren sair hususlar ile içtima ve müzakere usulleri birlik nizamnamesile tesbit olunur.

III. Merkez idare heyeti :

MADDE 10 — Merkez idare heyeti, umumî kongrenin murakabesi altında ve onun karar ve direktifleri dairesinde çalışan, birliğin en yüksek ve salâhiyetli idare uzvudur.

Birliği kazaî ve idarî makamlar nezdinde ve üçüncü şahıslara karşı merkez idare heyeti temsil eder.

MADDE 11 — Merkez idare heyeti bir reis ile 8 - 14 azadan mürekkebirdir. Umumî kongre tarafından iki sene müddetle intihab olunur. Müddeti biten azanın yeniden intihabı caizdir.

Merkez idare heyeti azasının, gazete ve mecmua sahipleriyle gazete ve mecmualardan çalışanlardan mürekkebe olması şarttır.

Merkez idare heyetine aza seçilebilmek için gazetecilik mesleğinde en az iki sene çalışmış olmak lâzımdır.

MADDE 12 — Merkez idare heyetinin başlıca salâhiyetleri şunlardır :

a) Hükûmetle matbuat arasında iş birliğini tanzim etmek ve bu maksadla birlik azalarına direktifler vermek;

b) Malûliyet, hastalık, işsizlik, ihtiyarlık ve ölüm gibi hâdiselerin iktisadî neticelerine karşı birlik mensublarının ve ailelerinin korunmasını temin edecek yardım ve tekaüd sandıkları veya müşterek sigortalar tesis etmek;

c) Gazetecilik mektepleri ve meslek kursları açmak;

d) Aza arasındaki anlaşmazlıkların hal ve izalesine çalışmak ve bu maksadla icabında haysiyet divanını harekete getirmek;

e) Birliğin hesaplarını tutmak, kadro ve bütçesini vücade getirmek, umumî kongreye verilecek rapor ve bilânçoğu tanzim etmek;

f) Mmtakaların idare ve hesap işlerini tedkik, teftiş ve murakabe etmek, mmtakalara faaliyet tarzları hakkında lüzumlu göreceği direktifleri vermek;

g) Memleket dışında Türkiye matbuatını temsil edecek heyetleri veya murahhasları seçmek;

h) Umumiyetle, birlik işlerini tedvir etmek

ve birliğin maksadlarına hâdim her türlü faaliyetlerde bulunmaktır.

IV - Mmtaka idare heyetleri:

MADDE 13 — Mmtaka idare heyetleri, gazetecilik mesleğinde en az iki sene çalışmış olan mmtakadaki birlik mensubları arasından mmtaka kongrelerince seçilecek beşer kişiden mürekkebirdir.

Vazifeleri iki sene devam eder müddeti bitenlerin tekrar seçilmeleri caizdir.

MADDE 14 — Mmtaka idare heyetlerinin vazifeleri, umumiyetle, birliğin o mmtakaya aid işlerini tedvir etmek, mmtaka odalarının hesaplarını tutmak, senelik bilâncolarını ve faaliyet raporlarını tanzim ederek mmtaka kongresine vermek, merkez idare heyeti tarafından verilecek işleri ve birlik nizamnamesinde tesbit olunacak sair vazifeleri yapmaktır.

V - Haysiyet divanları:

MADDE 15 — Birlik mensubları arasında çıkacak şahsî anlaşmazlıklarla, meslek haysiyet ve şerefine taallük eden meseleleri ve birliğin bu kanun ile tesbit olunan maksadlarına aykırı hareketleri iddia olunan birlik mensublarının vazifelerini tedkik ederek icab eden kararları vermek üzere, her mmtakada birer (Mmtaka haysiyet divanı) ve Ankarada bir bir (Yüksek haysiyet divanı) kurulur.

MADDE 16 — Mmtaka haysiyet divanları, meslekte en aşağı iki sene çalışmış olan birlik mensubları arasından mmtaka kongrelerince seçilecek 3 aslî ve 3 yedek azadan ve mahallî Cümhuriyet Müddeiumumisi ile - Varsa - Hukuk işleri müdüründen tereküb eder.

Yüksek haysiyet divanı, meslekte en aşağı üç sene çalışmış birlik mensubları arasından Umumî kongrece seçilecek 6 aslî ve 6 yedek aza ile Temyiz mahkemesi ve Devlet şûrası reisleri tarafından memur edilecek birer daire azasından ve matbuat umum müdüründen teşekkül eder.

Haysiyet divanları, reislerini kendi aralarından seçer.

Haysiyet divanları ile Yüksek haysiyet divanının müddeti iki senedir. Müddeti bitenlerin azalığa tekrar seçilmesi caizdir.

MADDE 17 — Mmtaka haysiyet divanları, ihtar, açık ihtar ve bir aya kadar meslek icrasından men cezası verir.

Ihtar ve açık ihtar cezaları katğidir.

Meslek icrasından men kararlarına karşı, kararın yazı ile alâkalıya tebliğinden itibaren 15 gün içinde Yüksek haysiyet divanına itiraz olunabilir.

MADDE 18 — Yüksek Haysiyet divanı, ihtar ve açık ihtar cezalarından başka üç aya kadar meslek icrasından men ve birlikten çıkarma kararı verir.

Yüksek Haysiyet divanınca resen verilen ihtar, açık ihtar ve üç aya kadar meslek icrasından men cezaları ile itiraz üzerine verilen kararlar katğidir. Birlikten çıkarma kararları aleyhine alâkalı taraftan, kararın yazı ile kendisine tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde Dahiliye vekâletine itiraz olunabilir. Dahiliye vekâletince itiraz üzerine verilen kararlar katğidir.

MADDE 19 — Haysiyet divanlar, alâkalı birlik mensublarının veya doğrudan doğruya, yahud Hükümetin talebi ile merkez veya mmtaka idare heyetlerinin müracaatı üzerine işe vaziyet ederler.

Haysiyet divanları karar vermezden evvel münasib bir mühlet tayin ederek, alâkalının yazılı ve hücum görülen hallerde şifahî müdafasını almaya mecburdurlar. İsnad olunan fiilin mahiyeti ve delillerin neden ibaret olduğu alâkalıya bildirilmek lâzımdır.

MADDE 20 — İhtar ve açık ihtar cezalarını müstelzim görülen fiillerden dolayı önce mmtaka haysiyet divanlarına müracaat olunmak lâzımdır.

Yüksek haysiyet divanına, ancak muvakkat veya daimî surette meslekten çıkarma cezalarını müstelzim görülen fiiller hakkında müracaat olunabilir. Ancak, mmtaka haysiyet divanınca bir aya kadar meslek icrasından mene dair verilen kararlar, yüksek haysiyet divanınca, itiraz üzerine, açık ihtar veya ihtar cezasına çevrilebileceği gibi, büsbütün de kaldırılabilir.

Yüksek haysiyet divanile mmtaka haysiyet divanları tatbik edilecek cezayı filen mahiyet ve derecesine göre serbestçe tasdik ve tayin ederler.

Kararların esbabı mucibeli olması lâzımdır.

Mmtaka haysiyet divanları, kendilerine arz edilen meselenin vazirleri dışında olduğunu görürlerse işi yüksek haysiyet divanına tevdi ederler.

MADDE 21 — İhtar cezası yazı ile alâkalıya bildirilir.

Açık ihtar cezası, bundan başka, bir ay müddetle oda salonunda asılır. Bu kararın gazetelele ilânı ve kongrede okunması, kararda ayrıca sarahat bulunmasına bağlıdır.

MADDE 22 — Muvakkaten meslek icrasından men veya birlikden çıkarma kararları, katgileştikten sonra, o yerin en büyük mülkiye âmirine ve alâkalının çalıştığı gazete veya mecmua sahibine, ve neşriyat müdürüne bildirilir. Bu kararlar ayrıca gazetelerle de ilân edilir. Muvakkaten meslek icrasından men edilenler, ceza müddeti zarfında mesleklerini icra edemezler. Gazete ve mecmuaların sahipleri ile umumî neşriyat müdürleri bunların yazdıkları yazıları neşredemezler. Ve kendilerini gazete veya mecmuada çalıştıramazlar.

Bu memnuiyet hilâfına hareket edenler hakkında ikinci maddede yazılı ceza tatbik olunur.

MADDE 23 — Birlikten çıkarılanlar hakkındaki kararlar meriyete girdiği tarihten en az bir yıl sonra alâkalılar, kararın kaldırılması için Yüksek haysiyet divanına müracaat edebilirler.

Divan, müracaat edenin umumî ahvalini göz önüne alarak kendisinin yeniden birliğe alınmasına karar verebilir.

MADDE 24 — Haysiyet divanlarının müzakere ve karar nisablarına aid hükümlerle bu fasılda yazılı olmayan usule aid diğer hususlar, birlik nizamnamesi ile tesbit olunur.

Üçüncü fasl

Gazete ve mecmua sahipleri ile bunlarda çalışan birlik mensubları arasındaki karşılıklı münasebetler

MADDE 25 — Gazete ve mecmua sahipleri ile bunlarda çalışan ve birinci maddede yazılı vasıf ve şartları haiz bulunan birlik mensubları arasındaki karşılıklı münasebetler, aşağıdaki esaslar dairesinde iki tarafça serbest olarak tayin ve tesbit olunur.

MADDE 26 — Gazete ve mecmualarda çalışanlarla bu gazete ve mecmuaların sahipleri arasındaki karşılıklı hak ve vecibeler, gazetesinin gazete veya mecmuada çalışmaya başladığı tarihten itibaren nihayet üç ay içinde yazılı bir mukavele ile tesbit olunmak lâzımdır.

MADDE 27 — Müddeti muayyen olmayan mukaveleler gazete veya mecmuada geçen hizmet müddeti beş sene veya daha az olduğu takdirde bir ay, hizmet müddeti daha fazla olan hallerde iki ay evvel ihbar olunmak şartile her iki tarafça fesholunabilir.

Mukavele, gazete veya mecmua sahibi tarafından feshedildiği takdirde karşı tarafa ayrıca bir tazminat verilmesi lâzımdır. Bu tazminatın miktarı, gazete veya mecmuada geçen her çalışma yılına mukabil bir aylık ücret tutarından eksik olamaz. Ancak, hizmet müddeti ne olursa olsun, verilecek tazminatın yekûnu bir senelik ücret tutarını geçemez.

Birinci fıkrada yazılı ihbar müddetine riayet etmeden mukaveleyi fesheden taraf, diğer tarafın bu yüzden maruz kalacağı bütün zarar ve ziyanları ödemeye mecburdur.

MADDE 28 — Gazete veya mecmuanın her hangi bir sebeble neşriyatını tatil etmesi veya mücbir sebebler hudusü, yahud bir tarafın, mukavelenin idamesini karşı taraf için imkânsız kılacak derecede vahim bir kusuru görülmesi halinde yukarıki madde hükmü tatbik olunmaz.

Gazete ve mecmuada denenme maksadı ile çalıştırılanların hiç bir ihbara hacet kalmaksızın hizmetlerine her zaman nihayet verilebilir. Bundan dolayı tazminat veya zarar ve ziyan ödemek mecburiyeti yoktur. Ancak, deneme müddeti üç ayı geçemez ve bir gazetecinin bir gazete veya mecmuada bu tarzda istihdamı tekerür edemez.

MADDE 29 — Gazete ve mecmualarda çalışan ve birinci maddede yazılı vasıf ve şartları haiz bulunanların senelik bir mezuniyet hakları vardır.

Bu mezuniyet, gazete veya mecmuada en az üç senedenberi çalışmakta olanlar hakkında senede yirmi gün, hizmeti bundan fazla olanlar hakkında senede bir aydır.

İzin müddeti esnasında ücretten tevkifat yapılmaz.

MADDE 30 — Bu fasıda yazılı hükümler hilâfına mukavele yapılması caiz değildir.

Hizmet akdinden doğan sair münasebetler umumî hükümlere tâbidir.

Dördüncü fasıl

Müteferrik hükümler

MADDE 31 — Birlik mensublarına, merkez idare heyetinin talebi ile, Dahiliye vekâleti tarafından birer (Basm kartı) verilir.

Bu kartların verilme şartları, meriyet müddeti, kartların hâmilelerine temin edeceği kolaylıkların nelerden ibaret olacağı bir nizamname ile tesbit olunur.

MADDE 32 — Birliğin gelirleri şunlardır:

a) Birlik mensublarının iştirâk hisseleri;

(Bu iştirak hissesi, gazete ve mecmua çıkarılar hakkında, sınıf ve derecelerine ve bu işteki kazançlarına göre, senede 24 liradan az olmamak üzere merkez idare heyetince tesbit olunur. Gazete ve mecmuların yazı, haber, resim, fotoğraf ve tashih işlerinde çalışanların iştirak hissesi, aldıkları ücret veya telif hakkının % 1 idir.

Müsafir azanın iştirak hissesi, senede 24 lirayı geçmemek üzere merkez idare heyetince tayin olunur).

b) Birliğe yazılanlardan alınacak duhuliyeler;

(Duhuliyenin mikdarı elli kuruştan az, 5 liradan çok olmamak üzere mmtaka idare heyetlerince tayin olunur).

c) Birlik mallarının gelirleri;

d) Müsamere ve emsali işlerden elde edilecek hasılat;

e) Birliğin maksadlarını tahakkuk ettirmek üzere kurulacak müesseselerin veya girişilecek teşebbüslerin gelirleri;

f) Birlik neşriyatının gelirleri;

g) Birliğe yapılacak teberrular.

MADDE 33 — Bu kanunun tatbik suretini gösteren bir nizamname neşrolunacaktır.

MUVAKKAT MADDE A — Bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir sene içinde memlekette çıkmakta bulunan gazete ve mecmuaların gönderecekleri murahhaslardan mürekkep fevkalâde bir kongre Dahiliye vekâleti tarafından ictimaa davet olunur.

Bu kongrenin vazifesi, merkez idare heyeti ile Yüksek haysiyet divanını ve bir defaya mahsus olmak üzere mmtaka idare heyetlerini ve haysiyet divanlarını bu kanun hükümlerine uygun olarak seçmektir.

MUVAKKAT MADDE B — Mmtaka idare heyetleri teşekkül edib faaliyete balayınca keyfiyet merkez idare heyeti tarafından gazetle ilân ve birinci madde mucibince birliği teşkil eden aza buldukları mmtaka odalarına kaydedilmeğe davet olunur. İlân tarihinde çıkmakta olan gazete ve mecmuların sahipleri ile birinci maddede yazılı vasıf ve şartları haiz bulunan gazeteciler bu tarihten itibaren bir ay içinde birliğe yazılmak için müracaatta bulunmaya mecburdurlar.

Bu hususta ikinci maddenin son iki fıkrası hükümleri tatbik olunur.

MUVAKKAT MADDE C — İstanbul matbuat cemiyetinin bütün hakları ve vecibeleri birliğe intikal eder. Bu hükmün tatbiki için yapılacak devir ve tescil muameleleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

MADDE 34 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 35 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.